

5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestäväää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoolto ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoollon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuksista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti.

Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhoolto on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoolto ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoutoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhooltotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä

ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyt ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.

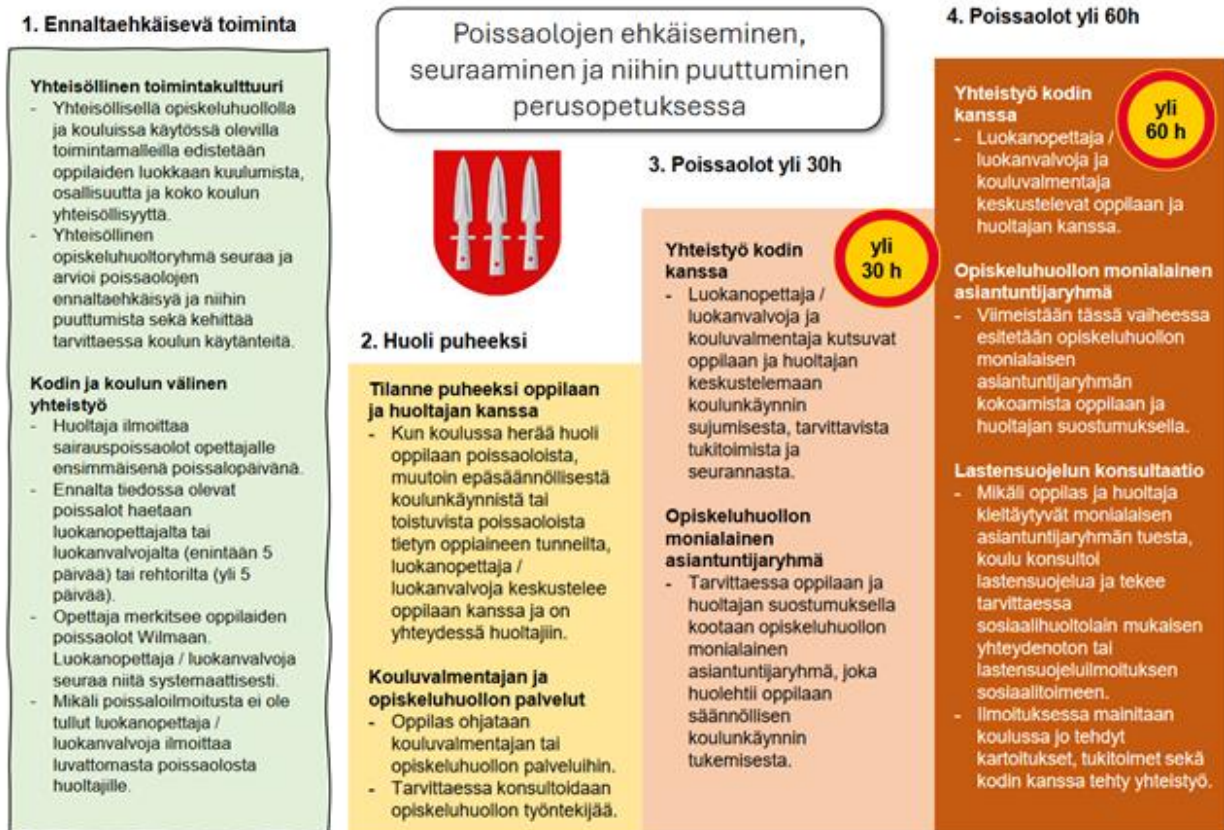
Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihooltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus.

Paikallinen tarkennus

Kouluilla on oppilaskunta-, kummioppilas-, vertaissovittelu- ja KiVa-koulutoimintaa. Vuosiluokilla 7.–9. on lisäksi tukioppilastoimintaa. Oppilaiden kiinnittymistä kouluyhteisöön tuetaan mm. säännöllisellä ryhmäytymisellä ja järjestämällä välituntitoimintaa, retkiä ja tapahtumia. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat pääsevät osallistumaan oppimisprosessin ja työtapojen suunnitteluun ikä kautensa mukaisesti. Kouluilla on käytössä Poissaolon portaat -toimintamalli (ks. kuva alla), jossa on kuvattu poissaolojen seurannan ja niihin puuttumisen toimenpiteet sekä yhteistyö oppilashuollon toimijoiden kanssa.

5.2 Yhteistyö

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen

toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Paikallinen tarkennus

Oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat koulutyön järjestämisen perusta. Oppilaat osallistuvat koulutyön ja koulun toiminnan suunnitteluun aina kun se on mahdollista, muun muassa monialaisia oppimiskokonaisuuksia suunniteltaessa, opetussuunnitelmatyössä, koulun ohjeiden ja sääntöjen laadinnassa, oppimisympäristöjen suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioitaessa. Jokaisella koululla toimii oppilaskunta. Sen lisäksi kouluilla kummioppilastoimintaa, vertaissovittelutoimintaa sekä yläluokilla lisäksi tukioppilastoimintaa. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat pääsevät osallistumaan oppimisprosessin ja työtapojen suunnitteluun ikä kautensa mukaisesti.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen

tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja opiskeluhuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Paikallinen tarkennus

Opetushenkilöstön ja oppilaiden huoltajien yhteistyö

Wilma on koulujen pääasiallinen tiedotuskanava oppilaiden huoltajille ja oppilaille viimeistään kuudennelta vuosiluokalta alkaen. Wilmaa käytetään seuraavasti:

- Wilmassa on koko koulua koskevia tiedotteita sekä luokkakohtaisia tiedotteita.
- Huoltajat ilmoittavat Wilmaan oppilaan mahdollisten poissaolojen syyt, ja opettajat merkitsevät Wilmaan oppilaan poissaolotunnit. Opettaja voi merkitä huoltajien nähtäviksi myös oppilaan tuntimerkinnät.
- Jos oppilaan koulunkäynnissä on ongelmia, huoltajiin otetaan yhteyttä puhelimitse tai tavataan oppilasta ja huoltajia henkilökohtaisesti.
- Vanhempainilloissa kerrataan perusasiat Wilman käytöstä.
- Alimmilla vuosiluokilla Wilman tunnukset ovat vain huoltajilla, joten huomiota kiinnitetään siihen, ettei oppilaita unohdeta tiedottamisessa.

Oppilaskohtaiset oppimiskeskustelut pidetään kerran lukuvuodessa opetussuunnitelman ohjeita noudattaen.

Vanhempainillat suunnitellaan opettajien yhteistyönä. Kouluittain voidaan sopia yhteisistä teemoista kullakin luokka-asteella sekä mahdollisista vierailijoista (esim. oppilashuoltohenkilöstö). Koko koulun vanhempainiltoja pidetään tarvittaessa kaikkia vuosiluokkia koskettavista yhteisistä aiheista.

Vanhempainpiirin toimintaa esitellään vanhempainilloissa. Vanhempainpiirin vastuuopettaja vastaa siitä, että tietoa vanhempainpiiristä ja sen toiminnasta on kaikkien koulun huoltajien saatavilla ympäri lukuvuoden. Vanhempainpiirissä huoltajille tarjotaan mahdollisuus päästä vaikuttamaan koulun toimintaan ja koulutyön suunnitteluun.

Esikoululaisten kouluun tutustumisen päivä on tärkeä tilaisuus huoltajien ja koulun yhteistyön aloittamisessa. Päivän ohjelma suunnitellaan huolellisesti opettajien yhteistyönä. Päivän aikana pyritään myös tutustuttamaan luokan huoltajat toisiinsa yhdessä asioista keskustellen.

Toimintakulttuuria pyritään kehittämään niin, että huoltajat kokisivat olevansa tervetulleita vierailemaan kouluilla. Etenkin alimmilla vuosiluokilla huoltajia rohkaistaan hakemaan lapsensa sisältä asti, jolloin he pääsevät samalla tervehtimään opettajaa ja vaihtamaan kuulumisia.

5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä opiskeluhuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluhuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuorisoi-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Paikallinen tarkennus

Opetuksen yhteissuunnittelu mahdollistetaan opettajien työjärjestyksissä, joihin sijoitetaan ajankohdat esim. viikoittaisille kokouksille ja muulle yhteissuunnittelulle (tiimityö, työparityöskentely jne.).

Koulut tekevät yhteistyötä perusopetuksen yhteisissä hankkeissa ja laatimalla yhdenmukaisia koulutyöhön liittyviä suunnitelmia. Yhteissuunnittelua tehdään erilaisissa yhteisissä kokouksissa ja työryhmissä, kuten oppilashuoltoryhmien säännöllisissä yhteisissä kokoontumisissa. Yhteistyötä tehdään myös oppilaiden vaihtaessa koulua, esim. kuudesluokkalaisten siirtyessä Porokylän koulusta Kirkkokadun koulun yläluokille.

Hyvärilän Matkailu- ja Nuorisokeskus tuottaa Nurmeksen kaupungin nuorisopalvelut ostopalvelusopimuksella. Nuorisopalvelut tekevät aktiivista yhteistyötä koulujen kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään mm. kansainvälisessä toiminnassa ja mediakasvatuksessa. Hyvärilän monipuoliset liikunta-alueet ovat oppilasryhmien käytössä.

Nurmeksen kaupunginkirjasto tekee aktiivista yhteistyötä koulujen kanssa. Kirjastoauto vierailee kouluilla viikoittain. Lisäksi kirjasto tarjoaa kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta koulujen kanssa laaditun suunnitelman mukaan.

Nurmeksen kaupungin liikunta- ja vapaa-aikatoimi huolehtii kunnan liikunta-alueiden kunnossapidosta ja on tarvittaessa mukana järjestämässä erilaisia liikuntatapahtumia yhdessä koulujen kanssa.

Kulttuuritoimi järjestää oppilaille konsertteja, teatteriesityksiä ja muita kulttuuritapahtumia yhteistyössä koulujen kanssa.

Museo tarjoaa tukea paikallishistorian ja Suomen historian opetuksessa. Oppilasryhmät voivat vierailla opastetuilla kierroksilla Nurmeksen museoissa sekä muissa historiallisissa kohteissa. Museon nettisivuilla on sähköistä oppimateriaalia, jonka lisäksi museolta voi lainata myös muuta materiaalia tai kutsua asiantuntijan vierailulle kertomaan paikallishistoriaan liittyvistä aiheista.

Itä-Suomen poliisi tekee yhteistyötä koulujen kanssa resurssiensa puitteissa. Pohjois-Karjalan pelastustoimi tukee kouluja turvallisuussuunnittelussa ja voi järjestää turvallisuuskasvatusta oppilasryhmille, esim. paloasemavierailuja.

Nurmeksen evankelisluterilainen ja ortodoksinen seurakunta tekevät säännöllistä yhteistyötä koulujen kanssa lukuvuosittain laadittavan suunnitelman pohjalta. Yhteistyöhön kuuluvat mm. päivänavaukset, jumalanpalvelukset, konsertit ja vierailut (mm. Pääsiäisen polku ja Kotikirkko tutuksi).

Paikallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa pyritään järjestämään erilaisia tapahtumia koululaisille.

Opettaja voi tarvittaessa aloittaa yhteistyön oppilasryhmänsä ja jonkun paikallisen yrityksen välillä. Myös yritykset voivat tehdä yhteistyöaloitteita. Yhteistyötä on tehty mm. yritysvierailujen ja kummiluokkatoiminnan merkeissä.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitotoimissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoitopalveluita palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan

palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräämisaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustieteellisten ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustieteellisten ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee

olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Paikallinen tarkennus

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen keino ennen jälki-istunnon antamista puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasiallisen käyttäytymiseen. Kasvatuskeskustelu käydään, jos oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti.

Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa. Oppilaan kanssa käydään läpi, miten ja miksi oppilas on rikkonut koulun sääntöjä, sekä miten hänen tulisi toimia korjatakseen omaa käytöstään. Tilanteesta ja sen vakavuudesta riippuen mukana voi olla yksi tai kaksi opettajaa ja/tai rehtori. Keskusteluun voivat osallistua myös muut oppilaan opetukseen tai oppilashuoltoon osallistuvat henkilöt.

Koulun opettaja tai rehtori voi määrätä keskustelun enintään kahdeksi tunniksi. Keskustelu järjestetään mahdollisimman pian tapahtuneesta, kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai ennen tai jälkeen koulupäivän.

Keskustelu kirjataan sähköisesti Wilmaan. Keskustelusta ilmoitetaan oppilaan huoltajille mahdollisimman pian. Suositeltavaa on, että kasvatuskeskusteluun määrätty oppilas soittaa itse huoltajalle ja kertoo mitä on tapahtunut. Mukana oleva opettaja keskustelee myös huoltajan kanssa. Tieto kasvatuskeskustelusta voidaan toimittaa huoltajille myös kirjallisesti. Yhteydenoton tavoitteena on huolehtia siitä, että kodin ja koulun aikuisilla on tieto koulupäivän tapahtumista. Huoltajat voivat osallistua mukaan kasvatuskeskusteluun, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Tyypillisiä kasvatuskeskusteluun tulevia asioita ovat:

- Toistuva oppituntien häirintä
- Toistuva kotitehtävien laiminlyönti tai koulutehtävien unohtaminen
- Toistuva myöhästyminen oppitunneilta
- Luntaaminen tai vääräntäminen
- Toisen omaisuuden varastaminen tai vahingoittaminen/turmeleminen
- Tottelemattomuus henkilökuntaa kohtaan
- Epäasiallinen käytös tai kielenkäyttö

- Luvaton koulualueelta poistuminen
- Luvaton poissaolo oppitunneilta
- Muu koulun sääntöjen rikkominen

Jos kyseessä oleva rike on vakava, siitä voi seurata suoraan kurinpidollinen menettely. Kasvatuskeskustelu ei vapauta esimerkiksi vahingonkorvausvelvollisuudesta.

Kasvatuskeskustelun yhteydessä on selvitettävä tarvittaessa laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot, joilla käyttäytymistä ja oppilaan hyvinvointia voidaan koulussa parantaa. Kiusaamistapaukset viedään KiVa-tiimin tai koulun kiusaamisesta vastaavan ryhmän käsittelyyn.

Kasvatuskäytänteiden ja kurinpitotoimien käyttöä seurataan ja arvioidaan vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Kurinpidolliset keinot

Perusopetuslain (POL 35§) mukaisia kurinpitotoimia ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen.

Kurinpitotoimenpiteet alkavat aina oppilaan kuulemisella. Oppilaalla on silloin mahdollisuus selittää toimintaansa, oikaista mahdollinen väärinkäsitys ja selvittää tapahtumaan johtaneet seikat. Kuuleminen tehdään aina mahdollisimman pian keskusteluun tai ojentamiseen johtaneen tapahtuman jälkeen. Vasta kuulemisen jälkeen otetaan yhteys osallisten huoltajiin.

Kaikissa kurinpitotoimissa ja rangaistuksissa on huoltajille ilmoitettava asiasta. Kuitenkin vain kirjallisessa varoituksessa ja määräaikaisessa erottamisessa on huoltajille varattava mahdollisuus tulla kuulluksi ennen rangaistuksen määräämistä.

Jälki-istunto

Jälki-istunto on perusopetuslaissa määritelty kurinpitotoimi, jota käytetään pääsääntöisesti, jos kasvatuskeskustelu on jo käyty tai rike on vakava.

Jälki-istunnon aikana voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä tai harjoituksia, jotka ovat kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia. Tehtäviä teettäessä huomioidaan, että ne ovat oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä oppilaan ikään - ja kehitystasoon. Muun muassa kirjallisten ja suullisten tehtävien tai harjoitusten sekä muiden kasvatuksellisia tavoitteita tukevien, esimerkiksi yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävien tehtävien, teettäminen on mahdollista. Myös sosiaalisia - ja tunnetaitoja voidaan harjoitella ryhmämuotoisesti. Työrangaistukset eivät ole mahdollisia.

Jälki-istunnossa voidaan edelleenkin velvoittaa oppilas istumaan hiljaa.

Jälki-istuntoa ei voida milteään osin järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muiden koulun suunnitelmien mukaisesta opetuksesta.

Jälki-istunto järjestetään aina kouluajan ulkopuolella ja istunto kirjataan sähköisesti Wilmaan

Kirjallinen varoitus

Kirjallinen varoitus annetaan, jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon saatuaan (POL 36§). Kirjallisesta varoituksesta seuraa aina lastensuojeluilmoitus.

Määräaikainen erottaminen

Määräaikainen erottaminen voidaan toteuttaa, mikäli oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon ja kirjallisen varoituksen saatuaan. Oppilas voidaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan päätöksellä erottaa perusopetuksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Väkivaltaisen tai uhkaavan oppilaan vaarantaessa toisten turvallisuuden voidaan määräaikainen erottaminen panna täytäntöön ilman lainvoimaa.

Ennen jälki-istunnon, kirjallisen varoituksen tai määräaikaisen erottamisen määräämistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Lisäksi ennen kurinpitorangeistuksen antamista on huoltajille varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Muun oppilasta koskevan ojentamisen vastuunjako

Opettaja

- oppilaan huomauttaminen, nuhtelu, puhuttelu tms.
- oppilaan väliaikainen toiminnasta erottaminen (sivuun istumaan tms.)
- oppilaan kanssa käytävä kasvatuskeskustelu max. 2 h (POL 35§, tunnin aikana, tunnin jälkeen, koulupäivän jälkeen, dokumentoidaan)
- häiritsevän tai kielletyn esineen tai aineen poisottaminen (POL 36§, dokumentoidaan)
- oppilaan tarkastaminen: oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole (POL 36§, dokumentoidaan)
- luokasta poistaminen (POL 36§, koululla valvontavelvollisuus, dokumentoidaan)

- Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
- jälki-istunnon määrääminen enintään kaksi tuntia (POL 36§, oppilaan kuuleminen, rangaistuksen syyn yksilöinti oppilaalle, rangaistuksen kirjaaminen, voidaan teettää tehtäviä ja harjoituksia, dokumentoidaan)

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään (POL 36§).

Rehtori

- rehtorin puhuttelu tai kasvatuskeskustelu
- oppilaan poistaminen koulusta loppupäivän ajaksi (POL 36§)
- kirjallinen varoitus (POL 36§, yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys, huoltajien kuuleminen, rangaistuksen kirjaaminen), vaatii ensin jälki-istuntoja samasta aiheesta esim. häiriköinti, tottelemattomuus, sääntöjen noudattamatta jättäminen

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

- määräaikainen erottaminen (POL 36§, yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys, huoltajien kuuleminen, dokumentointi), lastensuojeluilmoitus

Kurinpitokeinoja käytettäessä on noudatettava hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Koulukohtaisissa toimintaohjeissa tarkennetaan kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevia käytänteitä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Järjestämistapa	Keskeinen sisältö	Vastuualueet	Käytänteet
Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	Opetus toteutetaan toiminta-alueittain (motoriset taidot, kommunikointi, sosiaaliset taidot, kognitiiviset taidot, päivittäiset taidot), kun oppiaineittain opiskelu ei ole mahdollista.	Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen. Opetus järjestetään erityisluokissa. Opetuksen järjestämisessä hyödynnetään Honkalammen koulun sekä Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kanssa tehtävää yhteistyötä.	Oppilaskohtaisen tuen suunnitelmassa on oltava liite 4 Opetushallituksen sivuilta, jossa määritellään oppilaan tavoitteet viidellä toiminta-alueella. Oppilaan oppimista arvioidaan kullakin toiminta-alueella suunnitelman mukaisesti.
Joustava perusopetus (JOPO)	7.–9. luokkien oppilaille tarkoitettu opetusmuoto, jossa opiskelu sisältää työelämäjaksoja ja yksilöllisiä oppimispolkuja.	Oppilaat valitaan toimintaan hakemuksen perusteella. Rehtori tekee hallinnollisen päätöksen oppilasvalinnasta.	Opetus tapahtuu pienemmässä ryhmässä ja sisältää käytännönläheistä toimintaa.
Eteneminen tavoitekokonaisuuksittain	Tavoitekokonaisuuksittain opiskelu joko vuosiluokkaansa nopeammin tai hitaammin, kuitenkin vuosiluokajaksojen (1–2, 3–6 ja 7–9) rajoissa.	Erityisopettaja ja muut oppilasta oppiaineessa opettavat opettajat laativat suunnitelman. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen.	Hitaammin eteneminen edellyttää aiempia oppilaskohtaisia tukitoimia (liite 1). Nopeammin eteneminen ei edellytä oppilaskohtaisia tukitoimia (liite 5). Tavoitekokonaisuuksittain etenemisen suunnitelma tulee

			lukuvuositoludistuksen ja erotoludistuksen liitteeksi.
Yhdysluokkaopetus	Yhdysluokkaopetusta voidaan antaa yleisopetusluokissa, erityisluokissa ja valmistavassa opetuksessa.	Yhdysluokka muodostetaan rehtorin päätöksellä.	Opetus on mahdollista toteuttaa vuorokurssimenetelmällä.
Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus / erityistilanteet	Opetusta voidaan antaa PoL 18:n mukaisesti tai erityistilanteissa. Tavoitteena turvata opetuksen jatkuvuus.	Opetusta annetaan rehtorin päätöksellä.	Opettaja vastaa opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta.
Sairaalaopetus ja sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelu	Oppilas saa opetusta sairaalassa tai laitoksessa olonsa aikana. Tarvittaessa käytetään konsultatiivista tukea koululle.	Rehtori tekee päätöksen. Järjestäjä on Joensuun kaupunki. Konsultaatiota antavat Pohjois-Karjalan keskussairaala sekä Kuopion Valteri-koulu.	kts. Pohjois-Karjalan sairaalaopetuksen opetussuunnitelma

5.4.1 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain. Oppilaalla on ensisijainen oikeus opiskella oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan toimintakykyä sekä opettaa tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman

itsenäisesti elämästään. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän tilanteita, kuten siirtymätilanteita, ruokailutilanteita, välitunteja, oppitunneita, päivittäin toistuvia rutiiniaskeleita sekä retkiä ja teemapäiviä. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden opetuksen sisältöjä voidaan yhdistää. Opetustilanteissa eri toiminta-alueiden oppilaskohtaiset tavoitteet yhdistyvät saumattomaksi kokonaisuudeksi ja edistävät uusien taitojen oppimista. Taitojen kehittymisellä tarkoitetaan oppilaan edistymistä taidoissaan ja käyttäytymisessään, ohjauksen tarpeen vähenemistä tai muuttumista sekä uusien taitojen oppimista.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen sekä soveltuvin osin laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä. Oppilas voi harjoitella oppiainekohtaisia taitoja mutta mikäli hänen suunnitelmassaan on paljon eri oppiaineiden sisältöjä, on aiheellista pohtia, olisiko hänen etunsa mukaista opiskella perusopetuksessa oppiaineittain.

Oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen arviointi kuvataan oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa kullekin toiminta-alueelle. Suunnitelmassa kuvataan myös oppilaan oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen sisältyy oppilaanohjausta, tarvittaessa tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8–9 ja työelämään tutustumista vuosiluokilla 7–9, mikäli se on oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaista. Työelämään tutustuminen voidaan toteuttaa esimerkiksi eri ammattialoihin, työpaikkoihin, tuettuun asumiseen, päivätoimintaan tai opiskelualoihin tutustumalla.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevan oppilaan oppimisen tavoitteet määritellään toiminta-alueittain. Oppilaalle asetettavien tavoitteiden tulee olla hänelle saavutettavissa olevia, realistisia ja mielekkäitä. Tavoitteet asetetaan siten, että oppilas pystyy näyttämään osaamisensa sekä huomaamaan oman kehityksensä. Tavoitteiden laatisemisen huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet ja vahvuudet sekä motivaatio ja toimintakyvyn tukeminen. Tavoitteet kohdistuvat oppilaan osaamisen ja oppimisen vahvistamiseen.

Opettaja on vastuussa oppilaan opettamisesta ja työjärjestyksen mukaisesta koulupäivästä. Toiminta-alueittaiset tavoitteet, opetuksen sisällöt ja oppilaskohtaisen tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä ja oppilaan kanssa työskentelevän muun henkilöstön välistä yhteistyötä sekä monialaista yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimista tukeva kuntoutus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kuntoutuksen ammattilaisten kanssa. Kuntoutusta toteuttavat kuntoutuksen asiantuntijat.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan vuosiviikkotuntimäärä on sama kuin vastaavalla luokka-asteella oppiaineittain opiskelevan oppilaan vuosiviikkotuntimäärä.

Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta tehdään perusopetuslain mukainen tukea koskeva hallintopäätös. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä muut mahdolliset tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa ennen päätöksen tekemistä.

Motoriset taidot

Motoristen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, havaintomotoriset taidot ja motoriset perustaidot sekä niiden kehittyminen. Motoriset taidot kehittyvät vaiheittain toistojen ja harjoittelun avulla edistään samalla havaintomotoristen taitojen ja kehon hahmottamisen, karkeamotoristen taitojen ja hienomotoristen taitojen oppimista. Motoristen taitojen kehittymisellä tarkoitetaan muutosta oppilaan motorisessa toimintakyvyssä ja motorisissa taidoissa.

Motoristen taitojen opetuksessa hyödynnetään arjen tilanteita, perusopetuksen oppimisympäristöä sekä monipuolisia ja turvallisia ympäristöjä. Myönteiset liikuntakokemukset lisäävät osallisuutta ja auttavat oppilasta saamaan liikkumisen sekä lihaskunnon ja tasapainon harjoittelun miellyttäväksi ja innostavaksi osaksi arkeaan. Kehittyvät havaintomotoriset taidot edistävät samalla oppilaan motoristen perustaitojen oppimista. Motoristen taitojen hallinta tukee oppimista ja oppilaan omatoimisuutta sekä osallisuutta ja jaksamista.

Motorisia taitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan omaa toimintaa ja mahdollisuutta osallistumiseen tuetaan ja vahvistetaan sekä luodaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden tarve ja hyödyntäminen.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan fyysinen toimintakyky. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa itsenäisen elämän kannalta hänen toimintakykyään tukevat motoriset taidot. Tavoitteena on, että oppilas löytää motoristen taitojen kehittymisen kautta toiminnan ja liikkumisen ilon, joka tukee päivittäistä hyvinvointia. Motoristen taitojen opetuksen tavoitteena on oppilaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojen kehittymisen tukeminen. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehotuntemusta, kehonhahmotusta ja -hallintaa, edistää karkea- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä tukea näiden taitojen tarkoituksenmukaista hyödyntämistä arjen eri tilanteissa.

Havaintomotorista oppimista tukee aistitoimintojen herkistäminen, joka auttaa oppilasta poimimaan oleellista tietoa ympäristöstä.

Motoriset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Motoristen taitojen opetus sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys- ja lihasvoiman kehittämisen osa-alueita. Opetuksessa huomioidaan havaintomotoristen taitojen hallinta. Ne ovat taitoja, joilla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan. Opetuksen sisällöt muotoutuvat oppilaan kehontuntemuksen, -hahmotuksen ja -hallinnan pohjalta, jotka luovat perustan oppimiselle ja toiminnalle. Kehontuntemuksen kautta oppilas pystyy ymmärtämään ja hyödyntämään eri aistien kautta tulevaa informaatiota. Kehonhahmotuksen avulla oppilas harjoittelee tunnistamaan ja nimeämään kehonsa eri osia, tunnistamaan kehonsa ääriviivat ja kehonsa eri puolia sekä oppii ylittämään kehonsa keskilinjan. Kehonhallinta tarkoittaa kehon asentojen ja liikkeiden hallintaa. Tietoa kehostaan ja ympäristöstään oppilas hankkii liikkumisen kautta. Opetus sisältää erilaisissa tiloissa ja vaihtelevissa toimintaympäristössä liikkumista. Opetus sisältää myös erilaisten välineiden avulla tuotettuja liike-, tasapaino- ja tuntoaistimuksia. Motoriset perustaidot, kuten tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot, mahdollistavat arjessa toimimista ja osallisuutta.

Kieli ja kommunikaatio

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kielitietoinen kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Kieli on ajattelun, oppimisen ja vuorovaikutuksen väline. Kommunikoinnin perusta luodaan havainnoimalla ja tulkitsemalla lapsen tai nuoren verbaalisia ja/tai kehollisia ilmaisuja sekä vastaamalla niihin. Kyky ja halu ottaa ja ylläpitää kontaktia vahvistuu vuorovaikutuksessa. Kommunikatiotaitojen kehittäminen on edellytys oppilaan osallistumiseen merkitykselliseen vuorovaikutukseen sekä vertaisryhmän että aikuisten kanssa. Näin oppilas voi tulla ymmärretyksi, pystyy ilmaisemaan itseään omalla tavallaan ja vaikuttamaan omaan ympäristöönsä sekä osallistumaan yhteisönsä toimintaan.

Kieli- ja kommunikaatiotaitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään eri kommunikaatiotapoja ja apuvälineitä sekä tarvittavia tulkitsemis- ja tulkkaukspalveluita. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan

opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten kommunikaatiotapojen ja apuvälineiden hyödyntäminen koulupäivän eri tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita. Opetuksessa edetään oppilaan toimintakyvyn mukaisesti varhaisesta vuorovaikutuksen muodostumisesta lausetasoiseen kommunikointiin saakka. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja olla vuorovaikutuksessa ja kommunikoida erilaisissa tilanteissa ja eri ihmisten kanssa.

Tavoitteena on löytää jokaiselle oppilaalle hänen toimintakyvylleen sopivia vuorovaikutus- ja kommunikointitapoja ja harjoitella niiden käyttöä arjen tilanteissa. Kommunikaatiotavat voivat olla esimerkiksi taktiilisia eli tuntoaistiin perustuvia, ilmeisiin perustuvaa kommunikaatiota, esine- tai kuvakommunikaatiota, tukiviittomia tai verbaalista kommunikaatiota. Opetuksen tavoitteena on hyödyntää myös oppilaan omaa äidinkieltä ja mahdollisesti muiden kielten taitoja.

Kielelliset ja vuorovaikutustaidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun (L2), monilukutaitoon (L4) sekä tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen (L5) sekä osallisuuteen (L7).

Opetuksen sisällöt

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen keskeisiä opetuksen sisältöjä ovat vuorovaikutustilanteissa toimiminen, kommunikaation ja kielen ymmärtäminen, sekä kommunikaation ja kielen tuottaminen. Kieli ja kommunikaatiotaidot sisältävät monipuolisesti myös ei-kielellisten viestien ymmärtämisen ja ilmaisemisen, kielellisen tietoisuuden ja artikulaation. Käsite- ja sanavaraston opetukseen sisältyy oppilaan tarpeen mukaisesti esineiden, kuvien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppilaan kaikkien eri kielten taitoja. Tarvittaessa opetus voi sisältää myös oppilaan osallisuuden kannalta tärkeitä vieraan kielen alkeistaitoja.

Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot, tunnetaidot ja itsesäätelyn hallintataidot. Sosiaaliset taidot auttavat olemaan, viestimään ja toimimaan muiden kanssa. Koska sosiaaliset taidot vaikuttavat arjen sujumiseen, ne ovat osa oppilaan sosiaalista toimintakykyä. Tunnetaitojen oppiminen edesauttaa sosiaalista toimintakykyä.

Oppilaan myönteistä minäkuva ja oppimismotivaatiota tuetaan tarjoamalla onnistumisen kokemuksia ja rakentamalla perusopetukseen myönteinen sosiaalisen oppimisen ilmapiiri, jossa jokainen oppilas tuntee kuuluvansa yhteisöön ja voi osallistua siihen omilla vahvuuksillaan. Oppilaan kokemukset ymmärretyksi tulemisesta, ryhmässä ja yhteisön

jäsenenä olemisesta ja vuorovaikutuksesta vaikuttavat hänen minäkuvaansa ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulma korostaa oppilaan myönteisen minäkuvan vahvistamista niin, että oppilas oppii arvostamaan itseään. Oppilaalla tulee olla tunne, että häntä arvostetaan. Sosiaaliset taidot kehittyvät mallioppimisen ja saatujen kokemusten myötä sekä sosiaalisista tilanteista saadun palautteen avulla.

Sosiaalisia taitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan omaa toimintaa ja mahdollisuutta osallistumiseen tuetaan ja vahvistetaan sekä luodaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan sosiaalinen toimintakyky. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen kehittäminen ja hänen osallisuutensa vahvistaminen kouluyhteisössä sekä tunne- ja itsesäätelytaitojen harjoittelu ja oppiminen. Sosiaalisten taitojen oppiminen tukee oppilaan vuorovaikutusta ja kommunikaatiota, auttaa häntä liittymään ryhmään sekä luomaan hyviä ihmissuhteita. Sosiaalisia taitoja ovat arjen ympäristössä tarvittavat taidot, kuten itsensä ja muiden esitteleminen, kuunteleminen ja kysymysten kysyminen muilta, oman vuoron odottaminen keskustelussa, (puheen-)vuoron antaminen/ottaminen, anteeksi pyytäminen sekä avun pyytäminen. Tunnetaitojen opetuksen tavoitteisiin liittyvät empatiataito, tunteiden tunnistaminen, sietäminen, säätely, ilmaiseminen ja käsittely sekä itsesäätely.

Sosiaalisten taitojen tavoitteisiin voidaan liittää toisia ihmisiä kunnioittavaan ja hyvien tapojen mukaiseen käytökseen liittyviä tavoitteita.

Sosiaaliset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Opetus sisältää toimimista erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Sosiaalisten taitojen opetuksen sisällöt kehittävät ja vahvistavat myönteisiä kokemuksia sekä taitoja sosiaalisissa tilanteissa toimimisesta, jotka rohkaisevat ja motivoivat oppilasta olemaan vuorovaikutuksessa, kommunikoidaan, liittymään ryhmään sekä luomaan ihmissuhteita. Opetus sisältää vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua, jotka tukevat paitsi yksilön itsensä, myös koko ryhmän sosiaalista hyvinvointia. Tunnetaitojen opetus sisältää omien

tunteiden tiedostamista ja tunnistamista, tunteiden ilmaisemista sekä tunnekokemusten ja - ilmaisun säätelystä.

Päivittäisten toimintojen taidot

Päivittäisten toimintojen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, itsenäisen elämän taidot ja avustamisen tarve. Päivittäisten toimintojen taidot tarkoittavat niitä taitoja, joita ihminen tarvitsee arjessaan. Päivittäisten toimintojen taitojen hallinta edistää oppilaan omatoimisuutta ja itsenäistymistä, sekä lisää oppilaan toimijuutta ja osallisuutta hänen toimintaympäristössään ja yhteiskunnassa. Päivittäisten toimintojen taitojen harjoitteluun liittyy luontevasti myös turvallisuuskasvatus. Taitoja harjoitellaan arjen ympäristöissä, kuten ruokailun, pukemisen ja riisumisen, ulkoilun, levon ja leikin yhteydessä sekä liikenteessä ja muissa toimintaympäristöissä tapahtuvissa opetustilanteissa.

Päivittäisten toimintojen taidot sekä oppilaan toimintakyvyn vahvistaminen ja osallisuuden tukeminen edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Päivittäisten toimintojen taitojen harjoittelu nivoutuu luontevasti osaksi muiden toiminta-alueiden tavoitteiden saavuttamista. Oppilaalle luodaan mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan toimintakyvystä, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan mahdollisimman itsenäisesti arjen toiminnoissa. Opetuksen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista oppimisympäristönsä toimintaan sekä edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksella vahvistetaan oppilaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjataan häntä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa. Tavoitteena on harjoitella itsestä huolehtimisen taitoja ja tukea oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Tavoitteena on myös opettaa turvataitoja ja moninaisuuden hyväksymistä sekä tukea oppilaan seksuaalista kehitystä. Turvallisuuskasvatuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tunnistamaan vaaratilanteita, pyytämään apua, arvioimaan riskejä sekä tekemään turvallisia valintoja.

Päivittäisten toimintojen taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Päivittäisen toimintojen taitojen opetuksen sisältöinä ovat itsenäiseen elämään liittyvät arjen taidot, kuten hyvinvointi ja terveydestä huolehtiminen, sosiaaliset taidot, kodinhoitotaidot sekä asiointitaidot. Opetuksen tulee kattaa ajan hallinnan, asumisen, ympäristössä liikkumisen, mielekkään vapaa-ajan sekä turvallisuuden ylläpitämisen sisältöjä. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Opetuksessa huomioidaan, että oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen. Lisäksi oppilaita tulee ohjata demokraattiseen päätöksentekoon osallistumiseen aktiivisina yhteisön jäseninä. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin. Opetuksen sisältöihin kuuluvat oppilaan toimintakyvyn edellytysten sekä edun mukaisesti esimerkiksi merkityksellisten vapaa-ajan aktiviteettien/harrastuksen löytäminen, digitalisuuden hyödyntäminen arjessa sekä kaverisuhteet.

Kognitiiviset taidot

Kognitiivisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, ja oppimisen taidot sekä muistin toiminta. Kognitiiviset taidot tarkoittavat ajattelun, havainnoinnin, tiedonhankinnan, ymmärtämisen ja oppimisen taitoja. Kognitiivisten taitojen kehitykseen kuuluu esimerkiksi kielen, muistin, ajattelun, ongelmanratkaisun, tarkkaavuuden, luovuuden, päättelyn ja päätöksenteon osa-alueita.

Kognitiivisten taitojen opetus tukee oppimis-, muistamis- ja ajatteluprosessien kehittymistä ja rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Kognitiivisten taitojen harjoittelu nivoutuu luontevasti osaksi muiden toiminta-alueiden opetusta vahvistaen oppilaan osallisuutta, motivaatiota sekä asennetta oppimista kohtaan. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan kognitiivinen toimintakyky. Kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä hahmottaa ja ymmärtää ympäröivää todellisuutta sekä aktivoida hänen ajattelu- ja toiminnanohjaustaitojaan. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Tavoitteena on, että oppilas oppii hahmottamaan, valitsemaan ja luokittelemaan asioita. Lisäksi oppilas oppii päättelytaitoa kuten syy- ja seuraussuhteita, ongelman ratkaisua ja kielellistä päättelyä sekä muistamisen taitoja.

Oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaisesti opetuksen tavoitteena voi olla myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksien kehittäminen. Kognitiivisten taitojen harjoittelussa pyritään vahvistamaan oppilaan aktiivista osallistumista arjen toimintaympäristöissä.

Kognitiiviset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät ajatteluun ja oppimaan oppimiseen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2), tieto- ja viestintäteknologiseen osaamisen (L5) sekä osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisen (L7) alueisiin.

Opetuksen sisällöt

Kognitiivisten taitojen opetus voi sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, muistin, valinnan, luokittelun, syy-seuraussuhteen, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon oppimista edistäviä osa-alueita. Opetus rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Opetuksen sisältöinä ovat oppilaan kognitiivisen toimintakyvyn ja edun mukaisesti myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia sisältäviä harjoituksia.

Eri oppiaineiden sisältöjä voidaan soveltuvin osin hyödyntää kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen suunnittelussa. Opetus ei kuitenkaan ole oppiainejakoista eikä perustu perusopetuslain 20 h §:n mukaiseen perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseen. Oppiaineiden sisällöistä voi hyödyntää esimerkiksi ajankohtaisiin teemoihin liittyviä opetuskokonaisuuksia.

Paikallinen tarkennus

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus järjestetään erityisluokissa. Opetuksen järjestämisessä hyödynnetään Honkalammen koulun sekä Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilaskohtaisen tuen suunnitelmassa on oltava liite Opetushallituksen sivuilta, jossa määritellään oppilaan tavoitteet viidellä toiminta-alueella.

Oppilaan oppimista arvioidaan kullakin toiminta-alueella suunnitelman mukaisesti.

5.4.2 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Joustavan perusopetuksen toimintaan voidaan ottaa myös perusopetuslain 20 c §:n mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavassa perusopetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Eriytyistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta

ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja opiskeluhooltoon.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa oppilaskohtaista tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

Paikallinen tarkennus

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa sekä ehkäistä perusopetuksen keskeyttämistä ja koulutuksesta syrjäytymistä. Keskeistä on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen, jatko-opintoihin kiinnittyminen sekä opiskelutaitojen ja arjen valmiuksien vahvistaminen.

Toiminta on suunnattu 7.–9. luokkien oppilaille, joilla on heikko opiskelumotivaatio, alisuoriutumista tai riski jäädä ilman päättötodistusta. JOPO-opetukseen voidaan ottaa myös oppilaita, jotka saavat oppilaskohtaisia tukitoimia, mikäli joustava opetus tukee heidän yksilöllistä oppimispolkuaan ja voidaan katsoa olevan heidän etunsa mukaista. Oppilaan tulee olla valmis sitoutumaan toimintaan ja hänellä tulee olla riittävät valmiudet toiminnalliseen ja itsenäiseen opiskeluun.

Opetus toteutetaan pienryhmissä, joissa yhdistyvät lähiopetus, toiminnalliset oppimisjaksot ja työpaikkaopiskelu. Oppilaille laaditaan yksilöllinen suunnitelma, joka ohjaa opiskelua ja tukitoimia. Työpaikkaopiskelua toteutetaan osaviikkoisesti, ja siihen sisältyy opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä, ohjausta ja arviointikeskusteluja. Työpaikkaohjaajat perehdytetään tehtäväänsä ja keskeisiin säädöksiin.

Opetuksen järjestämisessä korostuu moniammatillinen yhteistyö, johon voivat osallistua esimerkiksi nuorisotyön, sosiaalipalveluiden, työpajatoiminnan, toisen asteen oppilaitosten ja vapaan sivistystyön toimijat. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu oppilaiden tukemiseen perehtynyt ammattilainen, kuten kasvatusohjaaja. JOPO-toiminnan koordinoitua varten voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Oppilaat valitaan toimintaan hakemuksen perusteella. Hakemuksen voi tehdä oppilas tai huoltaja, ja valintaprosessi toteutetaan moniammatillisesti. Rehtori tekee hallinnollisen päätöksen oppilasvalinnasta. Jos oppilas siirtyy pois toiminnasta ennen perusopetuksen päättymistä, siitä tehdään vastaavasti hallintopäätös.

JOPO-toimintaa järjestävissä kouluissa kuvataan vuosisuunnitelmassa opetuksen järjestämistapa, valintaperusteet, yhteistyökäytännöt, opiskelun ohjaus ja arviointi sekä työpaikkajaksojen toteutus ja ohjaajien perehdytys.

5.4.3 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Paikallisen opetussuunnitelman mukaisista vuosiluokkakohtaisista tavoitteista voidaan oppilaskohtaisesti poiketa muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia. Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä tarkoitetaan, että oppilas opiskelee hänelle laaditun suunnitelman mukaisesti yhdessä tai useammassa oppiaineessa tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokittain etenemisen sijaan. Opetuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa eteneminen mahdollistaa sekä nopeamman että hitaamman etenemisen yhden tai useamman oppiaineen jonkun tavoitteen tai joidenkin tavoitteiden osalta. Jos oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa nopeammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla ylemmän tai ylempien vuosiluokkien tavoitteita. Jos oppilas etenee opinnoissaan omaa vuosiluokkaansa hitaammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Vuosiluokkakajakson aikana oppilas, joka opiskelee oman vuosiluokkansa edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita, voi siirtyä vuosiluokalta seuraavalle. Kunkin vuosiluokkakajakson päätteeksi oppilaalla tulee olla pääsääntöisesti saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevä oppilas opiskelee ensisijaisesti oman vuosiluokkansa mukana.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenemistä voidaan hyödyntää myös silloin, kun oppilas siirtyy perusopetukseen opiskeltuaan ulkomailla tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevälle oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan tavoitekokonaisuudet, niiden sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Paikallinen tarkennus

Nurmeksien kaupungin perusopetuksessa oppilaiden on mahdollista edetä vuosiluokittain etenemisen sijaan tavoitekokonaisuuksittain yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Opiskelu tapahtuu pääsääntöisesti oppilaan omassa yleisopetuksen ryhmässä. Opintojen eteneminen suunnitellaan oppilaskohtaisesti ja kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Suunnitelma laaditaan yhdessä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Oppilas sitoutuu opiskeluun ja ottaa siitä vastuuta omien edellytystensä mukaan. Opintojen etenemistä seurataan ja arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Sivistysjohtaja tekee asiasta hallintopäätöksen.

5.4.4 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määritellyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Paikallinen tarkennus

Nurmeksien kaupungin perusopetuksessa voidaan antaa yhdysluokkaopetusta tarkoituksen mukaisten opetusryhmien kokoamiseksi, yleisopetusluokissa, maahanmuuttajien valmistavan opetuksen luokissa, pienryhmissä ja erityisluokissa. Opetus voidaan toteuttaa vuorokurssiperiaatteen mukaisesti. Vuorokurssiperiaatetta noudattaen parittomiin päättyvinä vuosina luetaan parillisten (2. lk, 4. lk, 6. lk) kurssien oppimäärä ja parillisiin päättyviin parittomien (1. lk, 3. lk, 5. lk). Koulujen on järkevää tehdä omia pedagogisia ratkaisuja, jotta yhdysluokkaopetus ja vuorokurssien toteuttaminen on toimivaa ja käytännön kannalta

järkevää. Yhdysluokkaopetuksen vaatimat erityiset opetusjärjestelyt kirjataan vuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän linjauksen mukaisesti.

5.4.5 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Paikallinen tarkennus

Opetuksessa voidaan tarvittaessa hyödyntää etäopetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta voidaan tilapäisesti käyttää esimerkiksi perusopetuslain 18 §:n mukaisissa erityisissä opetusjärjestelyissä muun opetuksen tukena.

5.4.6 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Oppilaan opetuksen ja tukimuotojen järjestäminen edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa (perusopetuslain 6 § tai 28 §:ssä tarkoitetussa) koulussa. Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista.

Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole oppilaan edun mukaista perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta. Myös kunta, jossa sijaitsee muu erikoissairaanhoidon toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite.

Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sekä oppilaan kotikuntalain mukainen kotikunta tai kotikunnattoman oppilaan asuinkunta sopivat yhdessä oppilaan opetuksen järjestämisestä ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Ennen päätöstä on kuultava oppilasta, hänen huoltajaansa sekä oppilaan opetuksen järjestäjää ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisia. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, päätöksen tekee sairaalan sijaintikunta.

Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista. Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on oikeutettu ilmaiseen kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan sairaalaopetukseen.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Konsultaatiolla tarkoitetaan yleisesti ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä neuvottelua ratkaisun löytämiseksi tai neuvon saamiseksi, joten konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu kohdentuu ensisijaisesti opettajille.

Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on järjestettävä toiminta-alueensa kunnille konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua oppilaan omassa koulussa. Tätä palvelua hyödynnetään, kun oppilaalle suunnitellaan tai toteutetaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä. Palvelua voidaan tarjota myös muiden kuin erikoissairaanhoidossa jo olevien oppilaiden opetuksen järjestämiseen.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tavoitteena on vahvistaa opettajien osaamista lähikouluissa sekä tukea heitä turvallisen ja rauhallisen oppimisympäristön luomisessa. Lisäksi palvelun tarkoituksena on edistää ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea koulujen toimintakulttuurissa. Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu vahvistaa toiminnallaan oppilaiden tukemiseen tarvittavia moniammatillisen ja monialaisen työn rakenteita.

Oppilaan opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa sopia moniammatillisessa yhteistyössä konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta. Samat tahot sopivat myös välttämättömän tuen järjestämisestä opetuksen järjestämiseksi silloin, kun oppilas siirtyy omasta koulustaan sairaalaopetukseen tai palaa takaisin omaan kouluunsa. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava.

Paikallinen tarkennus

Pohjois-Karjalan keskussairaalassa, Joensuussa sijaitsevassa sairaalaopetusyksikössä tarjotaan sairaalaopetusta tutkimuksissa ja sairaalahoidossa oleville esi- ja peruskoululaisille. Sairaalaopetuksen järjestäjä on Joensuun kaupungin Nepenmäen koulu. Esi- ja perusopetusikäinen oppilas on oikeutettu sairaalaopetuspaikkaan, kun hänet on otettu potilaaksi osastolle erikoissairaanhoidon piiriin (osastopaikka). Myös erikoissairaanhoidon avohoidossa olevalla oppilaalla on mahdollisuus hakeutua sairaalaopetukseen. Avo-opetuspaikalle haetaan erillisellä hakulomakkeella ja valmistelun oppilasvalinnasta sairaalaopetukseen tekee moniammatillinen työryhmä, jossa on sairaalaopetuksen lisäksi edustajat lasten- ja/tai nuorisopsykiatrian poliklinikoilta. Hakemuksen perusteella hallintopäätöksen tekee Nepenmäen koulun rehtori. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin, kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista.

Sairaalaopetuksen aikana oppilas säilyy oman lähikoulunsa oppilaana ja noudattaa siten Nurmeksen kaupungin opetussuunnitelmaa. Sairaalaopetuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaiden huoltajien, lähettävien ja vastaanottavien koulujen, sairaalahenkilöstön ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa. Yhteistyötä tehdään tulovaiheessa, opintojen aikana ja paluuvaiheessa.

Tulovaiheessa sairaalakoulu ottaa yhteyttä oppilaan huoltajaan, omaan kouluun ja hoitohenkilöstöön oppilaan oppimistilanteen kartoittamiseksi ja opetuksen järjestämiseksi sairaalaopetuksessa. Yhteistyötä tehdään myös oppilaan oman koulun oppilas- ja

opiskeluhuollon henkilöstön kanssa. Omassa koulussa koordinoiva yhteyshenkilö on oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja. Muita yhteistyökumppaneita ovat oppilaan muut opettajat, oppilaan ohjaajat, kouluterveydenhoitajat, kuraattorit, koulupsykologit ja rehtorit.

Sairaalaopetuksen aikana sairaalaopettajat tekevät kiinteää yhteistyötä oppilaan huoltajien ja oppilaan oman koulun kanssa.

Oppilaan palatessa takaisin kouluun pidetään tiedonsiirtopalaveri. Siinä ovat läsnä tarpeen mukaan oppilas, huoltaja, oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja ja muu mahdollinen koulun edustus (esimerkiksi rehtori), sairaalaopettaja ja lapsen tai nuoren omahoitaja sekä oppilas ja opiskeluhoollon edustus. Tarvittaessa sairaalaopettaja (tai koulunkäynninohjaaja/vastuuhoitaja) on alussa oppilaan mukana tukemassa oppilasta kouluympäristöön sopeutumisessa sekä konsultoimassa opettajia.

Sairaalaopetuksen konsultatiivista palvelua tarjotaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen peruskouluikäisille oppilaille tilanteissa, joissa tarvitaan vaativaa moniammatillista asiantuntemusta. Palvelu tukee sekä ennaltaehkäisevää että korjaavaa työtä, myös silloin kun oppilas ei ole erikoissairaanhoidon potilaana.

Konsultaation päätavoitteena on tukea varhaiskasvatuksen ja koulun henkilöstöä oppilaan opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Konsultaatiot keskittyvät oppilaisiin, joiden koulunkäyntiä haastavat esimerkiksi kiusaaminen, mielenterveyden ongelmat, itsetuhoisuus, masennus tai kouluakäymättömyys.

Konsultaatiopyynnöstä sovitaan ensin oppilaan lähikoulun rehtorin tai varhaiskasvatuksen aluejohtajan kanssa. Tämän jälkeen järjestetään moniammatillinen palaveri, jossa pyydetään huoltajan suostumus konsultaatioon ja täytetään esitietolomake, joka toimitetaan sairaalaopetukseen.

Konsultaatiopyynnön saavuttua sairaalaopetukseen konsultaatioprosessi käynnistyy yhteydenotolla huoltajiin ja jatkuu moniammatillisella verkostotyöllä. Konsultoiva opettaja jalkautuu tarvittaessa oppilaan kouluun tai päiväkotiin havainnoimaan toimintaympäristöä ja työskentelee yhteistyössä yksikön henkilöstön kanssa. Prosessin koordinaatiosta vastaa oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja.

5.4.7 Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Perusopetuksen poikkeavaa järjestämistä sovelletaan silloin, kun oppilaan katsotaan esimerkiksi erityisessä tutkinnossa tai opetuksen järjestäjän määrittämällä muulla tavalla osoittaneen hallitsevansa vuosiluokan tai perusopetuksen oppimäärän tiedot ja taidot. Perusopetuksen poikkeavaa järjestämistä sovelletaan myös oppilaan siirtyessä esimerkiksi ulkomailla tai perusopetuksen valmistavassa opetuksessa opiskeltuaan perusopetukseen niin myöhäisessä vaiheessa, ettei enää ajallisesti ehdi saavuttaa oppimäärän tavoitteita. Oppilaan terveydentilaan perustuva perusopetuksen poikkeavan järjestämisen soveltaminen tulisi kyseeseen tilanteessa, jossa oppilaalla todetaan esimerkiksi pitkäaikainen sairaus, joka estäisi opetukseen osallistumisen pysyvästi tai kokonaan.

Perusopetuksen poikkeavasta järjestämisestä päätettäessä oppilaan tilannetta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja huomioida oppilaan etu sekä oikeus opetukseen ja turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjä tekee päätöksen oppimäärän suorittamatta jättämisestä huoltajan hakemuksesta perusopetuslain mukaisella hallintopäätöksellä. Päätöksenteon tukena voidaan tarvittaessa hyödyntää monialaista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Myös terveydentilaan liittyvistä syistä tehtävän päätöksen tekee opetuksen järjestäjä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset. Oppilaan tilapäisestä vapauttamisesta terveydellisistä syistä suorittamasta oppiaineen oppimäärää säädetään perusopetuslain 20 h §:ssä.

Oppilaan opetuksen järjestäminen osittain toisin, esimerkiksi oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen, ei ole mahdollista ilman hallintopäätöstä opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Päätös voidaan tehdä vain perusopetuslain 18 §:ssä mainituilla oppilaan tilanteesta johtuvilla syillä ottaen huomioon oppilaan etu. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Huoltajaa ja oppilasta tulee aina kuulla ennen päätöksentekoa. Perusopetuslain 18 §:n mukaiseen päätökseen on mahdollista hakea oikaisua aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta.

Poikkeavia järjestelyitä ei tule käyttää tilanteessa, jossa edellytykset oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaiselle keskeyttämiselle täyttyvät.

Paikallinen tarkennus

Erityisopettaja arvioi ja laatii suunnitelman oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Moniammatillista yhteistyötä on suositeltavaa hyödyntää arviota ja suunnitelmaa laadittaessa. Huoltajaa ja oppilasta kuullaan ennen päätöksen tekemistä. Rehtori tekee päätöksen oppiaineen oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta suunnitelman pohjalta.

5.4.8 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistustilaksessa. Monialainen yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa korostuu opetuksen erityisissä tilanteissa.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on perusopetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Paikallinen tarkennus

Mikäli oppilaan opetus joudutaan toteuttamaan erityisen tilanteen vuoksi normaalista poikkeavalla tavalla, päätetään tapauskohtaisesti yhteistyössä opetuksen järjestäjän kanssa, kuinka opetus ja kasvatustyö toteutetaan. Koulusihteerit yhteistyössä oppilasta opettavan opettajan ja erityisopettajan kanssa huolehtivat oppilaan tietojen siirrosta siinä tapauksessa, että oppilas vaihtaa koulua.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestäväää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat

varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Paikallinen tarkennus

Kerhot

Nurmeksien kaupungin peruskoulujen kerhotoiminta on tarkoitettu vuosiluokkien 1 - 9 oppilaille ja se on koulun lukuvuosisuunnitelmassa määriteltyä toimintaa. Koulun kerhotoiminta on oppilaalle maksutonta ja vapaaehtoista.

Tavoitteet

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- saada aikaan monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajan toimintaa.
- kerhotoiminnan piiriin pyritään saamaan myös niitä lapsia ja nuoria, joilla ei ole muutoin jostain syystä mahdollisuutta harrastaa säännöllisesti.
- syventää kodin ja koulun yhteistyömuotoja.
- hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä koulun sidosryhmien ja eri hallintokuntien osaamista sekä vahvistetaan koulun ja näiden kumppaneiden yhteistyötä.
- lisätä oppilaiden osallisuutta.
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen

Yhteistyötahot

Koulun kerhotoimintaa voivat ohjata opettajat ja koulunkäynninohjaajat sekä esim. nuorisotoimi, urheiluseurat, muut harrastusseurat, seurakunta tai vanhempainpiirit. Koulu päättää järjestettävistä kerhoista oppilaiden toiveet huomioiden. Kerhojen toteuttamisesta ja yhteistyöstä sovitaan koulukohtaisesti. Tiedottamisen kerhojen toteutumisesta hoitaa koulu. Kerhoista tiedotetaan koulun ilmoitustauluilla ja Wilmassa.

Ruokailu

Lounasruokailu, välipalat ja erityisruokavaliota noudattavien oppilaiden terveyden seuranta ovat osa koulun oppilashuoltotyötä. Nurmeksien kaupungin kouluissa oppilaille järjestetään maksuton ateria jokaisena koulupäivänä. Iltapäivätoimintaan osallistuvalle oppilaalle tarjotaan välipala, jonka kustannukset sisältyvät kaupungin perimään iltapäivätoiminnan maksuun. Välipala tarjotaan myös niille oppilaille, joiden oppitunnit jatkuvat klo 14.00 jälkeen.

Kouluateriaan kuuluvat lämmin ruoka, salaatti, raaste tai tuorepala, leipä, levite ja juoma. Ruoka valmistetaan keskuskeittiössä, josta se jaetaan kouluille. Kouluilla ruoan esille laitosta ja jakamisesta vastaavat koulujen ruokapalveluhenkilöstöt. Ruokailutilanteessa oppilailta edellytetään hyviä ruokailutapoja. Opetushenkilöstö vastaa oppilaiden valvonnasta ruokailutilanteissa. Myös keittiöhenkilökunta osallistuu ravitsemus- ja tapakasvatukseen. Nurmeksien kaupungissa on käytössä kuuden viikon välein vaihtuva ruokalista.

Kouluruokailun tavoitteena on tukea lapsen tervettä kasvua ja kehitystä sekä omalta osaltaan vaikuttaa lapsen maku- ja ruokatottumuksien kehittymiseen. Tarvittaessa lapselle tarjotaan sairauden vaatima erityisruokavalio. Pysyvät erityisruokavaliot:

- Keliakiaruokavalio, erillismaininta, jos luontaisesti gluteeniton
- Maidoton ruokavalio
- Kasvisruokavaihtoehto

Kouluruoka on laktoositonta ja tarjolla laktoositonta maitojuomaa, joten laktoosittomasta ruokavaliosta ei ole erillistä ilmoitustarvetta. Todistus pysyvästä erityisruokavaliosta toimitetaan terveydenhoitajan kautta kertaalleen ruokapalveluun / keittiölle. Päivähoitoa varten laadittu todistus uusitaan kouluruokailua varten.

Ruoka-allergiat:

- Ravitsemuksellisesti keskeiset ruoka-aineet (erit. maito- ja/tai vilja-allergia)
- Vakavia allergisia oireita/reaktioita aiheuttavat yksittäiset ruoka-aineet

Ruoka-allergioita varten laadittu erityisruokavaliotodistus toimitetaan kouluterveydenhoitajan kautta ruokapalveluun keittiölle vuodeksi kerrallaan. Vanhempien vastuulla on kesken vuotta mahdollisimman pian ilmoittaa keittiölle / ruokapalveluun, kun ruoka-aine ei enää aiheuta oireita ja se voidaan lisätä lapsen ruokavalioon. Kansallisen allergiaohjelman mukaisesti lievää allergista oireilua (ohimenevä suun kutina tai kirvely tai ihon punoitus) ei tule enää hoitaa oireita aiheuttavaa ruoka-ainetta välttämällä vaan altistamalla ja vähitellen siedättämällä. Lievää allergista oireilua aiheuttavista ruoka-aineista ei näin ollen laadita välttämistodistusta. Ruokavaliosta jätetään pois vain ne ruoka-aineet, joiden kokeiluun perustuen on todettu aiheuttavan siinä määrin haittaa, että niiden pitäminen pois kouluruokailusta on perusteltua.

Jos lapsi ei ole koulussa kuukauteen syönyt hänelle valmistettua ruoka-annostaan, ruokapalvelun / keittiön esimies tai terveydenhoitaja ottaa yhteyttä kotiin ja tarkistaa, voidaanko erityisruokavalio purkaa. **Kasvisruokavaliossa tai eettisissä ja uskonnollisissa ruokarajoituksissa** vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella kasviruokavaliosta tai

eettisistä / uskonnollisista syistä vältettävistä ruoka-aineista ruokapalveluun / keittiölle. Kasvisruoka sisältää maitoa ja kananmunaa.

Kouluruoan laatua mitataan vuosittain asiakaskyselyllä, jossa kartoitetaan ruoanlaatua, ruokailutilannetta sekä ruokapalveluhenkilöstön toimintaa. Kyselyn tulokset huomioidaan ruokalistasuunnittelussa ja pyritään ottamaan ruokalistalle asiakkaan toivomia ruokalajeja, unohtamatta ruoan ravitsemuksellisuutta. Kouluruokailussa huomioidaan myös eri vuodenaajat ja juhlapyhät kuten jouluku, pääsiäinen ym. sekä järjestetään erilaisia teemaviikkoja yhdessä eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Koulukuljetukset

Koulukuljetusten ja niihin liittyvien odotusaikojen järjestämisessä noudatetaan perusopetuslain 32§ (19.12.2003/1139) ja Nurmeksien kaupungin hyvinvointilautakunnan hyväksymän, voimassa olevan, kuljetusoppaan määräyksiä ja ohjeita.

Kouluilla on myös omat ohjeet koulumatkoista ja odotusaikojen vietosta. Koulun opetushenkilöstö perehdyttää oppilaansa koulun käytäntöihin.

Odotusaikoina koulunkäynninohjaajat hoitavat valvonnan bussipysäkillä ja huolehtivat oppilaiden apuna, että oppilaat pääsevät kyyteihinsä. Jos odotusaika kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin, koulu järjestää lapsille ohjattua toimintaa. Lyhempinä odotusaikoina oppilaat odottavat kyytiä koulunkäynninohjaajien valvonnassa ja heillä on mahdollisuus vapaaseen leikkiin ja toimintaan koulun välineillä.

Aikataulu- ja kyyditsijäjärjestelyt hoitavat hyvinvointipalvelut. Huoltajilla on ensisijainen vastuu siitä, että lapsi saa ohjeet ja opastuksen koulumatkansa turvalliseen kulkemiseen.